Каб. - 11 - 10.

76б.

АДЫГЭБЗЭМРЭ ЛИТЕРАТУРЭМКIЭ ОЛИМПИАДЭ

11 КЛАСС

1. Пщым (Амыщ) езым и IэкIэ Алъпигъэкъабзэрт. 2. Япэ щIыкIэ мэкъу гъущэкIэ зэпилъэщIыхьырт, итIанэ игъэпскIырт. 3. Сыт хуэдиз псалъэ гуапэкIэ ар абы и тхьэкIумэм иIущащэрэт. 4. ЗыщIэ щыIэкъым и псэм пищI и шым абы жриIахэр зищIысымр эзыхуэдизымрэ! 5. Зейм хуэпэж Алъп абы и ужь икIыртэкъым, пщыр хъушэм щыкIуа уахътыхэм, къызэрилъагъуу гуфIэу щыщырт, фIалъэкIэ щIыр кърихтхъурт. 6. МащIэу зэрефийуэ е и Iэгур зэрызэтригъауэу Амыщ деж къажэрт. 7. Зипкъыр мыкIыхь дыдэ, къыууэ зи пщэр гъэша, зи пэр щIыбыкъуэ, зи нэгу губзыгъэ – апхуэдэт Амыщ и уанэ шыр. 8. «АдыгэлIым и ныбэ егъэныкъуэри и шым и ныбэ ирегъэкъу» жыхуаIэрати, зэи къэхъуакъым, и шыр имыгъашхэу, ар езыр Iэнэ щыпэрытIысхьа. 9. Алъп япэ псы ткIуэпс щызыIуигъэхуаи къыхуихуакъым. 10. Абы нэхъ къыхуэпэжи ныбжьэгъу иIакъым. 11. Зэгуэр, Псыжь зэпрыкIауэ, къэзакъышэм ар уанэгум ирихат. 12. Кърихри щыхупIэм щыхуащ, псы цIыкIу гуэрым и къуэбэкъум дэхуэу. 13. Амыщ и гупым зауэ гуащIэ иращIылIат къэзакъ плъырхэм. 14. Куэдрэ къалъыхъуащ гупым я пашэр, ауэ ягъуэтыжакъым. 15. Къэзакъхэм дэIэпыкъуэгъу къащыIэрыхьэм мыхэр къикIуэтын хуей хъуащ. 16. ЗэгъуэкI ихуа нэужь, еплъмэ, ишри бзэхат. 17. «Тесам ещхьу арии биишэм ихьащ» - жаIащ гупым. 18. Ауэ Алъп псэут. 19. Псыхъуэм зыщигъэпщкIури, гупыр къыщIэзыгъэIахэр лъэныкъуэ езыжа нэужь, шым псыIэрышэм и нэпкъ лъагэм ех лъагъуэ къигъуэтри, лъэгум дыхьащ, и уанэгу исар къилъыхъуэжщ, бгъурыгъуалъхьэщ, зыщихъуэм, етIыркъыурэ зыкъригъэщIэжри зэпрыууэ уанэгум кърыгъэгъуэлъхьэжащ. 20. Гупым япэ ихуэу къуажэм къэсыжащ Алъп, зыкъэзымыщIэжа пщыр къихьыжри. 21. Амыщ и зекIуэгъухэм къагъэзэжа нэужь, яш хъыжьэ къызэщIэплъахэр пщым и куэбжэпэм деж къыщыжьэдакъуащ икIи хъыбар гуауэ къыздэзыхьа зекIуэлIхэр,хабзэм тету, бжэIупэм Iухьащ, я щхьэр къыфIэхуауэ.

22. Ахэр къэзылъэгъуа унэIутым, пырхъуэм къытохьэри,жеIэ:

23. –Дотэ нэхур къэкIуэжащ. 24. Ди гъунэгъу къуажэм къикIа Iэзэр абы йоIэзэ. 25. Шыбгъэрыуэ ищIу,бийм я шырэ я лIырэ мащIэрэ зэтриудакъым, Амыщ кIэрахъуэ къытезыгъэпса е сэшхуэ къытезышэщIа мащIэ абы дзэкIэ ифыщIакъым. 26. Мис апхуэдэт мы жылэм щагъэхъу щолэхъухэр. 27. Адрей къуажэхэми апхуэдэт. 28. Къэбэрдей уэркъхэм апхуэдэшт зэрашэр. 29. Араи къыщIэкIынт «Адыгэшрэ лIы бэшэчрэ» щIыжаIэр, адыгэ шуудзэм къытекIуэ щIыщымыIэр. *(Вэрокъуэ В.).*

ТЕКСТЫМ ЩIЫГЪУ ЛЭЖЬЫГЪЭХЭР

+2б

1. *Iухьэри, имыгъашхэу, унэIутыр, укъэкIуэжа* псалъэхэр пычыгъуэкIэ зэпыудын Iу-хьэ-ри, и-мы-гъа-шхэу, у-нэ-Iу-тыр, у-къэ-кIуэ-жа.

+7б

2. 20-28-нэ псалъэухахэм хэт жьы хъуа псалъэхэр къыхэфтхыкI пшы, зекIуэм, унэIут, щIолъэжьу уэркъ, Дотэнджэу, шыбгъэрыгъэ.

+2б

3. *ЗэгъуэкI ихуа нэужь* псалъэхэр сыт хуэдэ мыхьэнэ иIэу къигъэсэбэпа авторым нэхъыбэу къыхуэпщIа, къуэгъанэщIа, и закъуэщхьэу къэнэжауэ.

+2б

4. 3-нэ псалъэухам хэт *иIущащэрэт* псалъэм синоним къыхуэфхь ихъуэшащэрэт.

+5б

5. 16- 21-нэ псалъэухахэм хэт фразеологизмхэр къыхэтхыкIын («Адыгэжьым и нэфIэгъуэнышхуэри и щIыр и нэфIэрыгъэжу») зэгуэкIыхуа, лъэныкъуэзэуэжа, хабзэмыщIэу, и щхьэрыгъыфIэжауэщ.

+2б

6. Текстым псалъэжь хэтмэ, къыхэфтхыкI «Адыгэжьым и нэфIэгъуэ и нэфIэрыгъэжу». «Адыгэжьым и фIыгъэр».

+2б

7. Текстым хэт щыIэцIэ унейхэр къыхэфтхыкI: Алий, Ажэ, Лэскэ, Къэбэрдей.

+7б

8. 19-нэ псалъэухам хэт мы псалъэхэр зыщыщ псалъэ лъэпкъыгъуэр вгъэбелджылы: *нэужь* (союз), *и* (еигъэбзэпсалъэ), *ех* (дэкъэжь причастие) *исахэр* (дзыхьэ причастие) *къилъыхъуэжщ* (глагол), *етIыркъыурэ* (деепричастие), *зэпрыууэ* (наречие).

+2б

9. 11-нэ псалъэухам хэт *ирихат* глаголым щхьэ дапщэ иIэ? щхьитI

+5б

10. 13-нэ псалъэухам зэкIуныгъэ зэпхыкIэ зиIэ псалъэ зэпхахэр къыхэфтхыкI зауэгъуащхьэ, къэзакъ пщыхьэщхьэ; зэпсэлъэгъухэу щымытхэр, етхьэщIыкIхэуэгъэжауэкъым: игуным, гуныщIэращхьэмэт. зауэ ирапхъыхьат.

36б

11. Лъэпкъ IуэрыIуатэмрэ литературэмрэ адыгэлIымрэ адыгэшымрэ я зэхущытыкIэр къызэрыщыгъэлъэгъуар и тегъэщIапIэу сочиненэ фтхы.

ЕхъулIэныгъэ фиIэну!

Эпосым лIыри шыри зэхуэгъадэ. мыри Iущу, щыхуми ещхьу, псалъэфIу къегъэщIагъуэ. Ар мыхьэт тохъуэ. шыр щыхуми и нэфIэгъуэу пэжу зэрищытым, адыгэжьи абы фIыщIэгъуныгъэу хуащIыжи, адыгэм къабзэ къызэригъэжэуфым.

Сосрыкъуэ и Тхьэгуэжьейри апхуэдэщ: абы и лъэпкъ лъэпкъри жырым

хуэру бгъэн, зыщыщынэ щыlэжкъым. И щыгу щабэм фэкlа. Лъы-
гъэзурынэ шыlэщ, мыхъэру нэдыжь къытекlыкlэ лъэщынэ.

„Адыгэлъым и пыбэр егъэжынкlуэри и шым и пыбэ ирегъэжкlуэ"-жы-
жуаlэ-раши, зэи къэзэгуакъым и шыр шыгъэлшэу, ар анэм ин-
пlэрытlнэхэр. Адыгэлъым шым нэгъ къыхеурэжэн, пыбзэгъэу иlэ-
къым. Къэбэрдей уэркъхэм щолъэгушэ къагъэжэур. Араши къы-
щыжlыщ „Адыгэшыр ды бжыгъэ" щыlэlэур, адыгэ шыудзэм къыте-
клэ щыщыщыlар.

40 б

76 б.

Проверила – Тауканова З.Ч.